

Plan van aanpak ondersteuning mantelzorgers

0. Samenvatting

Het is een flexibel plan dat gaandeweg tot uitwerking zal komen.

Het plan bevat de volgende voorstellen:

1. Scholing en toerusting gebiedsteammedewerkers op het onderdeel mantelzorgondersteuning, bundelen van inzichten uit de keukentafelgesprekken, met aandacht voor 'regeltaken' van mantelzorgers.
2. Actieplan toerusting stipepunten en continueren brede overleggen (in)formele zorg en verbinden met de gebiedsteams.
3. Expliciet aandacht voor de woonsituatie van mantelzorgers.
4. Expliciet aandacht voor vrijwillige en professionele respijtzorg en overleg met Stand By over de huidige uitvoering.
5. Onderzoek naar mogelijkheden om het sociale netwerk te versterken van mantelzorgers en komen tot een uitwerking (ook voor mensen die zich eenzaam voelen).
6. Overleg en afstemming met zorgaanbieders op het gebied van mantelzorgondersteuning en nieuwe mogelijkheden uitproberen.
7. Versterken van de informele zorg, waaronder vrijwilligerszorg gericht op het ontlasten van de mantelzorgers.
8. Beter in beeld krijgen van de diverse categorieën mantelzorgers en hun ondersteuningsbehoefte en aanvullende specifiek gerichte acties.
9. Voortzetten/intensiveren van de huidige waarderingsactiviteiten en nadere verkenning van de behoeften en mogelijkheden voor financiële waardering.
10. Stimuleren van ontmoeting en eigen initiatief van mantelzorgers.
11. Verkennen van de digitale mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning.
12. Gelet op de voorstellen bestemmen van de extra middelen voor mantelzorgondersteuning voor dit doel (ter uitvoering van dit plan van aanpak). In 2015 € De verwachting is dat niet alle voorstellen in 2015 volledig tot uitwerking zullen komen. Voor 2015 gaan we in SWF uit van een te besteden bedrag van € 300.000,- en in Littenseradiel van € 28.125,-. Vanaf 2016 wordt rekening gehouden met het totale bedrag van € 4,8 in SWF en € 45.000,- in Littenseradiel.
13. Prioriteit 1 ligt bij toerusting van de gebiedsteams en versterken van het sociaal netwerk.

1. Vooraf

Dit plan van aanpak is tot stand gekomen in een periode waarin nog veel in ontwikkeling is. Dit betekent dan ook dat het een flexibel plan is. Het is onverstandig om alles vast te leggen ('dicht te timmeren'). De gemeente werkt in principe met ontschot budgetten voor het hele sociale domein. Daarbij gaan we gebiedsgericht te werk waarin de gebiedsteams een centrale rol vervullen. Gebiedsteams moeten de ruimte hebben en krijgen om te experimenteren en maatwerk te leveren. Mantelzorgondersteuning is geen nieuw product. Het is goed dat de gebiedsteams op de hoogte zijn en gebruik maken van bestaande structuren en ondersteuningsaanbod. Maar ook de bestaande structuren zullen moeten meebewegen in de nieuwe ontwikkelingen. Dit plan van aanpak geeft richting aan dit proces en biedt aanknopingspunten om de mantelzorgondersteuning door te ontwikkelen en te verbeteren.

2. Wettelijk kader

In de Wmo 2015 is mantelzorg als volgt gedefinieerd: hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit een tussen personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep. In de toelichting staat dat het gaat om het bieden van iets extra's dat qua duur en qua intensiteit de normale gang van zaken ('gebruikelijke hulp') overstijgt. Het gaat dus feitelijk om alle mantelzorgers, met uitzondering van mantelzorgers van personen die AWBZ-zorg ontvangen. In de Wmo 2015 is geregeld dat de gemeente moet aangeven hoe zij de verschillende categorieën mantelzorgers zoveel als mogelijk in staat stelt om hun taken uit te voeren.

Ook is in de Wmo 2015 de positie van de mantelzorgers wettelijk verankerd. De mantelzorgers zit - waar mogelijk - bij het keukentafelgesprek en tijdens dit gesprek komen ook de behoeften van de mantelzorgers aan bod. Het gaat dan om behoeften die gerelateerd zijn aan een adequate

uitoefening van de mantelzorgtaken. Een van de maatwerkvoorzieningen in de Wmo 2015 is kortdurend verblijf ter ontlasting van de mantelzorger ('respijtzorg'). Daarnaast is vastgelegd dat de gemeente jaarlijks moet zorgdragen voor een blijk van waardering voor mantelzorgers van cliënten in de gemeente. Dit betekent dat ook mantelzorgers woonachtig buiten de gemeente hiervoor in aanmerking komen. In bijlage 1 zijn de integrale de wettelijke bepalingen opgenomen over mantelzorgers.

Deze bepalingen zijn opgenomen in de verordening Wmo 2015 en de nadere regels Wmo 2015.

3. Gemeentelijke opdracht

Gelet op de huidige ontwikkelingen in de zorg waarin kwetsbare mensen steeds langer zelfstandig thuis blijven wonen, en waarin de eigen kracht van mensen en hun sociale omgeving centraal staat, zal een groter beroep worden gedaan op mantelzorgers. Ook de rijksoverheid heeft dit onderkend en stelt extra middelen beschikbaar aan gemeenten om de ondersteuning van mantelzorgers op een hoger plan te tillen en de informele zorg te versterken¹. In SWF gaat het in 2014 om een incidenteel bedrag van € 32.500 en in 2015 om een bedrag van circa € 4,8 ton. Voor Littenseradiel gaat het om € 3.050,- en € 45.000,-.

4. Visie op mantelzorg

Mantelzorgers vervullen een onmisbare rol in de zorg voor kwetsbare mensen. De steun en zorg die mantelzorgers geven is onvervangbaar door de relatie die ze hebben. Mantelzorgers weten vaak het beste wat de cliënt nodig heeft. Mantelzorgers hebben vaak geen keus, aangezien de relatie die zij hebben met een cliënt bepalend is voor de hulp die geboden wordt. Door die relationele band wordt de zorg meestal als vanzelfsprekend gezien. Daardoor zijn mantelzorgers snel geneigd om hun grenzen te verleggen. Door mantelzorgers te ondersteunen bij de uitoefening van hun zorgtaken, kunnen ze het beter en langer volhouden en wordt overbelasting voorkomen.

5. Landelijke basisfuncties en aandachtspunten

Mantelzorgondersteuning is geen nieuw onderwerp. In de afgelopen jaren zijn er vele rapportages verschenen en materialen ontwikkeld. Er zijn op landelijk niveau zeven basisfuncties benoemd voor de ondersteuning van mantelzorgers. Deze functies zijn:

- Informatie
- advies en begeleiding
- emotionele steun
- educatie
- praktische hulp
- respijtzorg
- financiële tegemoetkoming
- materiele hulp

In bijlage 2 staan deze functies nader omschreven.

Inmiddels is -mede onder invloed van de kanteling- de focus verschoven naar vier nieuwe aandachtspunten voor mantelzorgondersteuning²:

1. Vinden : is een voorwaarde om hen te kunnen versterken, verlichten en verbinden.
2. Versterken : heeft betrekking op regie en positie van mantelzorgers. Dit krijgt vorm via het betrekken van mantelzorgers in het keukentafelgesprek en via beleidsbeïnvloeding.
3. Verlichten : gaat over ondersteuning die mantelzorgers in staat stelt hun taken kunnen (blijven) uitvoeren
4. Verbinden : betreft samenwerking tussen formele en informele zorg en ondersteuning.

Inmiddels is de toekomstagenda 'Informele zorg en ondersteuning' verschenen (september 2014), met medewerking van een groot aantal landelijke organisaties en diverse gemeenten. Hierin zijn de volgende vier speerpunten aangegeven.

¹ De motie van der Staij betreft extra eenmalige middelen in 2014 voor gemeenten die hun mantelzorgondersteuning naar een hoger niveau willen tillen, zodat een integrale maatwerkbenadering vanaf 2015 echt mogelijk wordt..

² Bron: Mantelzorgondersteuning is de basis, Aandachtspunten voor lokaal beleid, VWS/VNG/Mezzo, november 2014

- Samenspel informele en formele zorg verbeteren
- Goed toerusten (ondersteunen) van mantelzorgers en vrijwilligers
- Deskundigheidsbevordering van mantelzorgers, vrijwilligers en beroepskrachten
- Vrijwilligers 'nieuwe stijl'

Uit deze toekomstagenda blijkt hoeveel verschillende organisaties betrokken zijn bij informele zorg en mantelzorg. Deze speerpunten komen terug in de voorstellen.

6. Omvang en kenmerken van mantelzorgers

Volgens de leefbaarheidsmonitor (bijlage 3) is 11% van de inwoners mantelzorger, waarvan 7% belast tot overbelast. Slechts 2% geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning.

Volgens landelijke cijfers³ zijn ongeveer 3,5 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder die mantelzorg verlenen (1 op de 4 volwassenen):

- 2,6 miljoen mensen (20% van de volwassen bevolking) geven meer dan acht uur per week en/of langer dan drie maanden hulp;
- 1,1 miljoen mensen geven zowel intensief als langdurig hulp;
- 450.000 mantelzorgers voelen zich zwaarbelast of overbelast.

Van de mantelzorgers tussen de 18 en 65 jaar heeft 71% naast de zorgtaken ook betaald werk. Een kwart van alle jeugdigen van 12-15 jaar groeien op met ziekte en zorg in de thuissituatie.

In 2008 biedt:

- 40% hulp aan ouder of schoonouder (ruim 1 miljoen mantelzorgers)
- 18% zorgt voor een partner
- 11% zorgt voor (stief/pleeg)kind
- 15% voor een ander familielid
- 1 op de 6 geeft hulp aan vrienden, kennissen, collega's of burens.

Als we dit vertalen naar de bevolking hebben we het in SWF over circa 15.000 mantelzorgers en in Littenseradiel naar schatting over 1.500 mantelzorgers.

7. Huidige ondersteuning van mantelzorgers

Op dit moment krijgt de ondersteuning van mantelzorgers vorm via:

- het Wmo-loket en de Wmo-consulenten
 - de stipepunten Vrijwillige inzet en mantelzorg (vrijwillige inzet met professionele begeleiding)
- Het Wmo-loket en de Wmo-consulenten hebben ad hoc contact met mantelzorgers en verstrekken informatie en advies en verwijzen door naar relevante instanties bijv. StandBy. Steeds vaker is de mantelzorger aanwezig bij het keukentafelgesprek. De Wmo-consulenten stimuleren hulpvragers om bij het gesprek iemand mee te nemen.

De vier stipepunten in de gemeente SWF (Sneek, Koudum, Bolsward en IJlst) verstrekken ook informatie en advies (via de mantelzorgnieuwsbrief, via de website en persoonlijk) en verwijzen bij hulpvragen door naar relevante (vrijwilligers)organisaties. Bij complexere vragen vindt doorverwijzing plaats naar het Wmo-loket. Daarnaast bieden stipepunten emotionele ondersteuning ('luisterend oor') door persoonlijk contact met mantelzorgers, organiseren lotgenotencontact en verzorgen de jaarlijkse waarderingsactiviteit. Stipepunten onderhouden een adressenbestand van mantelzorgers. Naast mantelzorgondersteuning beheren stipepunten ook een vacaturebestand voor vrijwilligers. Stipepunten bemiddelen tussen mensen die vrijwilligerswerk willen doen en (vrijwilligers)organisaties die op zoek zijn naar vrijwilligers.

Er zijn circa 350 mantelzorgers bekend bij de stipepunten (Jvs 2013).

Littenseradiel kent sinds 1 januari 2014 geen "formeel" stipepunt meer.

Gestructureerd overleg (in)formele zorg

Twee keer jaar vindt er breed overleg (in)formele zorg plaats, nog georganiseerd naar de grenzen van de vml. fusiegemeenten. Doel is kennisuitwisseling, afstemming en samenwerking. Deelnemers zijn: vrijwillige hulporganisaties (hulpdiensten, Humanitas, Stand By, St. Present e.a.), Zonnebloemafdelingen, stipepunten/Timpaan, thuiszorgorganisaties, kerken, coördinatoren van het vrijwilligerswerk binnen zorginstellingen, leden van lokale Wmo-raden, etc..

Mantelzorgondersteuning komt hier regelmatig aan de orde.

³ Bron: SCP Mantelzorg uit de doeken, 2010 / Mezzo en AJN Opgroeien met zorg, 2010

8. Toekomstige ondersteuning van mantelzorgers

Het zwaartepunt in de ondersteuning van mantelzorgers ligt vanaf volgend jaar bij de gebiedsteams. De huidige inzet vanuit de stipepunten wordt voortgezet en waar nodig versterkt. Daarnaast is er extra aandacht voor specifieke thema's en categorieën mantelzorgers. Tot slot is er aandacht voor de waardering van mantelzorgers, zelforganisatie van mantelzorgers en digitalisering.

8.1. Algemene ondersteuning door de gebiedsteams

Vanuit de mantelzorger gezien is er behoefte aan integrale ondersteuning. Tegelijkertijd vinden mantelzorgers het moeilijk om hulp te vragen⁴. In het kader van 1 huishouden, 1 plan hoort de ondersteuning van de mantelzorger onderdeel te zijn van het ondersteuningsplan van de inwoner (cliënt). Met dit nieuwe wettelijke kader wordt de mantelzorgondersteuning een integraal onderdeel van het ondersteuningsplan. De behoefte aan ondersteuning komt in het keukentafelgesprek aan de orde. Dit vormt de kern van de ondersteuning. In SWF en Littenseradiel vormen de gebiedsteams de toegang.

De mantelzorger moet zich (h)erkend weten. Hier ligt een belangrijke taak voor de medewerkers in de gebiedsteams. Zij voeren de keukentafelgesprekken met :

- oog voor de (risico's op overbelasting van de) mantelzorger
- kennis van / vragen naar de ondersteuningsbehoeften van de mantelzorger.

Concreet gaat het om:

- informatie en advies, evt. doorverwijzing i.r.t. ziektebeeld
- activeren (of opbouwen) van het sociaal netwerk, zodat de mantelzorger er niet langer alleen voor staat
- doorverwijzing naar stipepunten voor een 'luisterend oor' en lotgenotencontact (bv. mantelzorg café)
- doorverwijzing naar andere relevante organisaties bv. Humanitas/Stand By (vrijwillige respijtzorg) of mantelzorgmakelaar
- advisering omtrent maatwerkvoorziening (bv. huishoudelijke hulp of professionele respijtzorg)
- aanspreekpunt/regievoerder/cliëntondersteuner voor de cliënt en de mantelzorger.

De gebiedsteammedewerkers zijn het aanspreekpunt voor de mantelzorger.

Cliëntondersteuning voor de cliënt en zijn/haar mantelzorger is een waardevolle aanvulling. In 2015 ligt de uitvoering hiervan in handen van twee specialisten op dit gebied binnen het gebiedsteam: de Mee-consulenten en de ouderenadviseurs.

Dit zal naar verwachting verlichting geven aan mantelzorgers. Veel mantelzorgers hebben nu het idee er alleen voor te staan en maken zich zorgen over wat er gebeurt als zij (tijdelijk) uitvallen. Dit is geestelijk zeer belastend.

Hoewel er voldoende globale informatie beschikbaar is over mogelijke ondersteuningsbehoeften, zullen de keukentafelgesprekken tot nieuwe inzichten leiden (o.a. op het gebied van educatie). Geen enkele mantelzorgsituatie is hetzelfde.

De mantelzorgmakelaar⁵ biedt professionele ondersteuning aan de mantelzorger door de regeltaken over te nemen. Voorbeelden zijn: het bemiddelen bij het verkrijgen van een persoonsgebonden budget (pgb) of het uitzoeken van speciaal onderwijs voor een kind met een verstandelijke handicap. Voor de kosten wordt een richtprijs van € 70,- per uur gehanteerd. In de huidige praktijk worden deze kosten op verschillende wijze in rekening gebracht. Er is een klein aantal gemeenten die de mantelzorgmakelaar uit de Wmo-gelden financieren. Er zijn meerdere aanvullende verzekeringen die de kosten van de mantelzorgmakelaar vergoeden. Soms vergoeden werkgevers deze kosten of anders de mantelzorgers zelf. Een overweging is om deze ondersteuning onder te brengen bij gebiedsteams (als specialisme).

VOORSTEL 1:

Niet alle gebiedsteammedewerkers hebben dezelfde kennis en vaardigheden als het gaat om mantelzorgers. In het scholingsplan is mantelzorgondersteuning een van de modules, met extra aandacht voor de verschillende categorieën mantelzorgers.

⁴ SCP rapport Hulp geboden; een verkenning van de mogelijkheden en grenzen van (meer) informele hulp

⁵ Hiervoor is een post hbo-opleiding ontwikkeld. Zie www.mantelzorgmakelaar.nl.

We willen de inzichten uit de keukentafelgesprekken bundelen zodat we snel kunnen inspelen op ondersteuningsbehoeften (bijv. door afspraken te maken met voorliggende voorzieningen). Hierbij is er ook aandacht voor 'regeltaken' van mantelzorgers. De nadere uitwerking krijgt vorm op basis van praktijkervaringen van de gebiedsteammedewerkers.

8.2. Algemene en specifieke ondersteuning vanuit de stipepunten

Deze ondersteuning kan voorliggend zijn aan of aanvullend zijn op de ondersteuning vanuit de gebiedsteams. Niet alle mantelzorgers die in beeld zijn bij de stipepunten, zijn/komen bij de gebiedsteams in beeld.

Voor emotionele steun en lotgenotencontact kan het gebiedsteam mantelzorgers doorverwijzen naar de stipepunten. Mantelzorgers kunnen op 1 of 2 dagdelen per week bij de vrijwilligers van de stipepunten terecht voor informatie en advies. Mantelzorgers die bekend zijn bij het stipepunt ontvangen 3 maal per jaar een nieuwsbrief. Daarnaast bevat de website interessante informatie voor mantelzorgers. Stipepunten kunnen doorverwijzen en een intermediaire rol vervullen naar organisaties zoals StandBy en vrijwillige hulpdiensten. Bij complexere vragen vindt doorverwijzing plaats naar het gebiedsteam.

De specifieke ondersteuning bestaat uit: emotionele steun en lotgenotencontact (mantelzorgcafés en koffieochtenden, met of zonder sprekers).

De inzet van stipepunten op het onderdeel waardering komt aan bod in par. 8.1.

De verwachting is dat er steeds meer mantelzorgers in beeld zullen komen waardoor er ook vaker een beroep wordt gedaan op de vrijwilligers van de stipepunten. De verwachting is dat niet alle stipepunten hier voldoende voor zijn toegerust.

VOORSTEL 2:

In overleg met de stipepunten een actieplan opstellen om ervoor te zorgen dat de stipepunten voldoende zijn toegerust op de nieuwe ontwikkelingen.

De brede overleggen (in)formele zorg continueren, uitbouwen en verbinden met de gebiedsteams.

8.3. Specifieke thema's voor ondersteuning

Van enkele aanvullende onderwerpen is vanuit het landelijke expertisecentrum Mezzo bekend dat ze belangrijk zijn voor mantelzorgers. Het gaat om:

- a. wonen
- b. respijtzorg
- c. sociaal netwerk
- d. samenwerking met de zorgprofessional.
- e. vrijwilligerszorg

a. Wonen

Een geschikte woonsituatie is voor het verlenen van mantelzorg vaak een zeer belangrijke voorwaarde. 56% van de mantelzorgers heeft woonwensen die samenhangen met het zorgen voor een ander (nu of in het verleden)⁶. Veel woonwensen gaan over:

- woningaanpassingen
- verhuizen naar een geschikte woning
- dicht bij elkaar in de buurt wonen

Ruim de helft van de mantelzorgers zegt dat wanneer er geen oplossing komt voor hun woonwens, er een te zware belasting voor hen ontstaat. Als er een oplossing komt voor de woonwensen, dan:

- houden mantelzorgers de zorg beter vol
- hoeft er minder een beroep te worden gedaan op professionele zorg
- komt degene die zorg nodig heeft minder snel in een isolement

Dichtbij elkaar wonen maakt het zorgen voor een ander makkelijker. Dit vraagt om maatregelen die verhuizen vergemakkelijken. Bijvoorbeeld: verhuisvergoedingen, voorrang bij woningtoewijzing en beleid voor bijbouwen en het plaatsen van mantelzorgwoningen.

Soms wonen mantelzorgers en verzorgde al dicht bij elkaar. Dan is het belangrijk om geschikte woningaanpassingen te vinden en mogelijk te maken.

⁶ het Nationaal mantelzorgpanel in augustus 2011

VOORSTEL 3:

Wonen komt aan de orde in het keukentafelgesprek met de hulpvrager. Ook de mantelzorger is hier zo mogelijk bij aanwezig. De gebiedsteammedewerkers zijn zich bewust van de correlatie tussen de belasting voor de mantelzorger en de woonsituatie.

Aanvragen voor het plaatsen van mantelzorgwoningen worden afgehandeld volgens de onlangs versoepelde regelgeving.

b. Respijtzorg

Het kan gaan om situaties waarin de zorg incidenteel wordt overdragen, bijvoorbeeld tijdens een vakantie. Of structureel, bijvoorbeeld elke week een dagdeel of maandelijks een weekend. Het kan kortdurend of langdurend zijn. Afhankelijk van de belasting van de mantelzorger.

Respijtzorg betekent dat de zorg wordt overdragen aan mensen uit de eigen omgeving, vrijwilligers of beroepskrachten. Iemand uit de omgeving kan een familielid, een buur of een vriend(in) zijn.

Vrijwilligers die de zorg overnemen kunnen mensen zijn van de Vrijwillige Thuishulp, Vriendendienst, Georganiseerde Burenhulp, Buddyzorg en andere vrijwilligersorganisaties. Als de zorg door beroepskrachten wordt overgenomen, is een indicatie nodig. Het kan gaan om zorg thuis, maar ook buitenshuis. Er zijn verschillende vakantiearrangementen die hierop inspelen.

De gemeenten zijn met ingang van 2015 verantwoordelijk voor respijtzorg (in de Wmo omschreven als kortdurend verblijf ter ontlasting van de mantelzorger). Voor de cliënten waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid gaat dragen geldt in de regel een overgangsregeling. Deze groep cliënten en hun mantelzorgers zal persoonlijk benaderd worden. Met zorgaanbieders zijn afspraken gemaakt over de inkoop in 2015. Samen met zorgaanbieders en cliëntenorganisaties gaan we bekijken welke mogelijkheden er zijn voor vernieuwing.

Begin 2015 komt er landelijk een handreiking respijtzorg beschikbaar (kamerbrief voortgang informele zorg van 11 nov. '14).

VOORSTEL 4:

Respijtzorg komt aan de orde in het keukentafelgesprek met de hulpvrager. Ook de mantelzorger is hier zo mogelijk bij aanwezig. De gebiedsteammedewerkers zijn zich bewust van de correlatie tussen de belasting voor de mantelzorger en het belang van vrijwillige en professionele respijtzorg. De gemeente verstrekt een subsidie aan StandBy, de vrijwillige respijtzorg voor mantelzorgers. In 2015 gaan we in gesprek met StandBy, verwijzers en gebruikers om te kijken of er mogelijkheden zijn om deze vrijwilligerszorg nog verder te versterken of te optimaliseren, zonder de eigenheid aan te tasten.

De professionele respijtzorg is een van de producten die we inkopen.

c. Mobiliseren sociaal netwerk

Eigen kracht en het inzetten van het eigen sociale netwerk, dat is wat we willen stimuleren.

Maar juist mensen met langdurige behoefte aan zorg en ondersteuning kunnen vaak niet rekenen op een betrokken omgeving. Dit geldt ook voor de mantelzorgers. Zij kampen meestal met een verschaald sociaal netwerk. Mensen die geen of nauwelijks een sociaal netwerk hebben, staan er alleen voor. Dan dreigt isolement en overbelasting. Wanneer mensen uit de eigen omgeving steun en hulp bieden en de zorgen delen, neemt het gevaar op overbelasting af. Het is prettig voor de mantelzorger wanneer de sociale omgeving (buren, e.a.) van de situatie op de hoogte is en beschikbaar en bereid is in te springen wanneer nodig. De zorgvrager kan bij diverse mensen uit de omgeving zijn of haar verhaal kwijt en verschillende activiteiten met hen doen. De zorgvrager kan zich minder bezwaard voelen ten opzichte van de centrale mantelzorger.

Dit sluit goed aan op het werken 'nieuwe stijl' (van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'). Door het besteden van aandacht en steun aan het sociale netwerk kunnen organisaties een bijdrage leveren aan het 'zorgen dat' het sociale netwerk rondom een zorgvrager de zorg beter aan kan.

Een goed sociaal netwerk heeft nog ander positieve effecten (gezondheid, ervaren kwaliteit van leven).

VOORSTEL 5:

Het is belangrijk om samen met mantelzorgers mogelijkheden te bespreken om het sociale netwerk te versterken. Hiervoor zijn diverse methoden ontwikkeld (bijv. methode 'netwerkcoach').

Het voorstel is om een of meerdere van deze methoden actief aan te gaan bieden in de gemeente (ook voor mensen die zich eenzaam voelen).

d. Samenwerking met de zorgprofessional

Het is belangrijk dat de zorgprofessional de persoonlijke relatie tussen cliënt en mantelzorgger faciliteert (gastvrije, open houding, respecteer de persoonlijke relatie tussen de cliënt en de mantelzorgger, gebruik de expertise en ervaringsdeskundigheid van de mantelzorgger). De mantelzorgger kan vaak waardevolle informatie geven over de verzorging, begeleiding of het welbevinden van de cliënt.

De zorgprofessional die wekelijks over de vloer komt, heeft een belangrijke signaalfunctie en kan een steun zijn voor de mantelzorgger. Het gaat er ook om dat de mantelzorgger serieus genomen wordt door de professional door regelmatig te overleggen en goed bereikbaar te zijn. Het kan gaan om ondersteuning vanuit de Wmo maar ook om zorg vanuit de Zorgverzekeringswet.

Afspraken met de cliënt en mantelzorgger zijn vastgelegd in het ondersteuningsplan respectievelijk het zorgplan. Het is belangrijk dat de mantelzorgger de ondersteuning krijgt die hij/zij nodig heeft. Bijvoorbeeld informatie over het verloop van de ziekte. Het is belangrijk dat de zorgprofessional op de hoogte is van de extra ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorggers. Dit vereist dat de verschillende zorgprofessionals ook actief elkaar informeren en afstemmen.

VOORSTEL 6:

Binnen thuiszorgorganisaties is er (veel) aandacht voor de positie van de mantelzorgger. Het voorstel is om afspraken te maken met relevante zorgorganisaties over de deskundigheid van zorgprofessionals op dit gebied, het uitwisselen van signalen, het onderling doorverwijzen. Daarnaast willen we samen met zorgaanbieders komen tot een innovatieve aanpak gericht op samenwerking tussen zorgprofessionals en mantelzorggers (in aansluiting op landelijk initiatief 'In voor mantelzorg').

e. Vrijwilligerszorg

Zorgvrijwilligers kunnen de mantelzorgger ontlasten door vrijwillige respijtzorg en praktische ondersteuning bv. vervoer. Hier ligt hun kracht. De vrijwilligerszorg ervaart dat er meer en complexere vragen op hen afkomen. Dit roept de vraag op waar grenzen liggen in de vrijwilligerszorg? Het gaat om grenzen van de organisatie, grenzen van de vrijwilliger maar ook grenzen van de zorg/hulpvrager. Onderzoek wijst uit dat burens vooral bij hand- en spandiensten een rol spelen en dat vrijwilligers met name actief zijn op welzijn. Vrijwilligers hechten aan waardering en ondersteuning. Bij zwaardere cliëntgroepen is goede matching en ondersteuning essentieel. Er is nog ruimte voor een groei⁷. De informele zorg kan versterkt worden door verbindingen te leggen met de formele zorg. Een andere mogelijkheid is om vrijwilligers extra toe te rusten via gerichte scholing. Het uitgangspunt moet zijn het behoud van de eigenheid van vrijwilligerszorg, de eigen keuze en de intrinsieke motivatie van de zorgvrijwilligers.

VOORSTEL 7:

We willen de informele zorg stimuleren en versterken. Met de sociale kaart ontstaat inzicht in witte vlekken. Met het Mei-inoar-stipejild is de verwachting dat er zich nieuwe initiatieven op het gebied van vrijwilligerszorg zullen melden. Bijv. vrijwillige hulpdiensten. De subsidieregels informele zorg en ondersteuning vrijwilligers bieden een kader voor een jaarlijks subsidie.

We willen op diverse manieren de informele zorg versterken. Mogelijkheden zijn: de drempel voor vrijwilligerszorg verlagen door zorgvrijwilligers te verbinden aan zorgprofessionals ('achtervangfunctie'), vrijwilligers goed toe te rusten via scholing, (voormalig) mantelzorgers benaderen als ervaringsdeskundigen en komen tot een uitwerking van 'mantelzorgmaatjes' (zie par. 8.2.).

8.4. Specifieke groepen mantelzorgers

Het landelijk expertisecentrum Mantelzorg en Mezzo vragen extra aandacht voor specifieke groepen mantelzorgers. Hierbij is veelal sprake van een (groot) risico op overbelasting.

Het gaat om:

- a. jonge mantelzorgers
- b. werkende mantelzorgers
- c. mantelzorgers van mensen met dementie
- d. mantelzorgers van mensen met gedragsproblemen of een psychische aandoening
- e. mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking

⁷ SCP rapport Hulp geboden; een verkenning van de mogelijkheden en grenzen van (meer) informele hulp

- f. mantelzorgers van mensen met niet aangeboren hersenletsel (NAH)
- g. mantelzorgers van mensen in de laatste levensfase

a. Jonge mantelzorgers

Circa een kwart van de jongeren groeit op in een gezin met een ouder of broer/zus die chronisch ziek of gehandicapt is of psychiatrische problemen (inclusief verslaving) heeft.

Deze kinderen worden ook wel jonge mantelzorgers genoemd. Zij zorgen voor hun naaste door:

- praktische of emotionele steun te geven en/of
- maken zich zorgen over de zorgsituatie en/of
- komen daardoor zelf zorg tekort

Vaak zijn er verborgen zorgen: de kinderen en jongeren laten hun eigen zorgen en klachten niet duidelijk merken. Vaak omdat ze hun ouders met niet nog meer problemen willen opzadelen. Ze vragen geen hulp en/of weten niet waar ze terecht kunnen.

Kinderen en jongeren die opgroeien met zorg zijn in vergelijking met hun leeftijdsgenoten eerder zelfstandig. En ze leren al vroeg praktische vaardigheden.

Negatieve gevolgen overheersen echter op korte en langere termijn:

- ze hebben meer opgroei- en opvoedproblemen
- meer lichamelijke en emotionele klachten
- ze doen op latere leeftijd vaker een beroep op de (geestelijke) gezondheidszorg

b. Werkende mantelzorgers

Nederland telt 2,4 miljoen mantelzorgers. De grootste groep is tussen de 35 en 65 jaar. Dat betekent dat op dit moment al 1 op de 8 werknemers ook mantelzorger is. Binnen de zorgberoepen ligt deze verhouding aanzienlijk hoger (1 op de 4 werknemers). En dat worden er steeds meer door:

- de vergrijzing
- de personeelstekorten in de professionele zorg
- omdat steeds meer zieke en oudere mensen thuis willen blijven wonen

Werkende mantelzorgers combineren hun baan met de zorg voor een chronisch zieke partner, een kind met handicap of een hulpbehoevende ouder. 40% van hen voelt zich matig tot zwaar overbelast. Eén op de tien moet zelfs stoppen met werken of gaat (tijdelijk) minder werken.

Mezzo participeert in een landelijk project Werk&Mantelzorg, op zoek naar baanbrekende oplossingen om de combinatie werk en mantelzorg makkelijker te maken. Er is een aanpak ontwikkeld voor werkgevers.

c. Mantelzorgers van mensen met dementie

Dementie heeft grote gevolgen voor het leven van de patiënt zelf, maar ook voor het leven van de mantelzorgers. De Zorgstandaard Dementie beschrijft de optimale begeleiding, zorg en behandeling voor mensen met dementie. In de Zorgstandaard is ook veel aandacht voor ondersteuning van mantelzorgers.

d. Mantelzorgers van mensen met gedragsproblemen of een psychische aandoening

De groep mantelzorgers lopen meer risico op (ernstige) overbelasting en gezondheidsschade dan andere mantelzorgers. Zij hebben vaker psychische en fysieke problemen.

e. Mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking

De meeste mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking zijn familieleden. Ze spelen jarenlang een rol in het leven van hun naaste. Als het gaat om kinderen, dan wonen zij vaak bij hun ouders thuis. Voor de ouders en andere kinderen in het gezin kan dat belastend zijn. Mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking zijn ernstiger belast dan andere mantelzorgers. Steeds meer mensen met een verstandelijke handicap wonen zelfstandig in de wijk, ook als ze volwassen zijn. Juist in de buurt is het belangrijk dat hun netwerk versterkt wordt, bijvoorbeeld met burens, vrienden en collega's van participatieprojecten of andere dagbesteding.

f. Mantelzorgers van mensen met Niet aangeboren hersenletsel (NAH)

Familieleden van mensen met NAH nemen het grootste deel van de zorg voor hun rekening. De partner is meestal de belangrijkste mantelzorger. Daarnaast zijn ook de kinderen in een gezin betrokken bij de dagelijkse zorg.

Van de mantelzorgers van CVA-patiënten is 35 tot 50 procent zeer zwaar belast of overbelast. Dat is veel meer dan de gemiddelde mantelzorger. Uit onderzoek onder mantelzorgers van CVA-patiënten (externe link) blijkt dat het sociale netwerk rondom mantelzorgers sterk daalt in omvang, de ervaren kwaliteit van leven laag is en de depressiviteit onder mantelzorgers hoog is (Adriaansen, 2011).

g. Mantelzorgers van mensen in de laatste levensfase

Jaarlijks spreken we over zo'n 600.000 mantelzorgers die een dierbare in de laatste levensfase ondersteunen. Zij doen dit gemiddeld 33 uur per week gedurende een periode van gemiddeld 5 maanden (bron SCP 2003 en Expertisecentrum Mantelzorg 2006). Vaak is daar al een lange periode van mantelzorg aan vooraf gegaan.

VOORSTEL 8:

Voor de meeste specifieke groepen geldt dat wanneer zij in contact komen met het gebiedsteam, de specifieke problemen (en behoeften) aan de orde komen in het keukentafelgesprek. Per specifieke groep zijn de volgende acties gevraagd:

8.a: Beter in beeld krijgen van deze groep en hun ondersteuningsbehoefte (o.a. door contact te leggen met FAWAKA, Friese belangenorganisatie van jonge mantelzorgers).

8.b: Nadere verkenning van het gemeentelijk personeelsbeleid en op de agenda zetten van dit onderwerp in gestructureerd overleg tussen gemeentebestuur en werkgevers in zowel de profit als non-profit sector. (stand van zaken navragen wethouder)

8.c: Afspraken tussen gebiedsteams en relevante ketenpartners (m.n. Tinz) over de mantelzorgondersteuning.

8.d: Beter in beeld krijgen van deze groep en hun ondersteuningsbehoefte.

8.e: Beter in beeld krijgen van deze groep en hun ondersteuningsbehoefte.

8.f: Beter in beeld krijgen van deze groep en hun ondersteuningsbehoefte.

8.g: In gesprek gaan met VPTZ over de uitvoering (zijn er knelpunten?).

9. Overige onderwerpen

9.1. Het jaarlijks waarderen van de mantelzorger

Deze actie is opgenomen in de verordening. Het staat gemeenten vrij om hier zelf invulling aan te geven.

Op dit moment wordt deze actie naar ieders tevredenheid door de vrijwilligers van de stipepunten ingevuld. Rond de dag van de mantelzorg organiseren deze vrijwilligers een leuke activiteit (high tea, toneelvoorstelling, etc.) voor de mantelzorgers die bij hen bekend zijn. Omdat niet iedereen deze activiteit wil/kan bijwonen, ontvangt iedere mantelzorger een kleine attentie. De reacties zijn positief. De verwachting is wel dat de huidige financiële middelen in de toekomst niet toereikend zullen zijn, gelet op de toename in mantelzorgers die in beeld komen.

Een specifieke vorm van waardering van mantelzorgers is financiële ondersteuning (los van de bijzondere bijstand). Tot 2015 ontvangt een deel van de mantelzorgers -via tussenkomst van de cliënt- een landelijk mantelzorgcompliment van € 250,- van de Sociale Verzekeringsbank. Deze regeling komt te vervallen. De vraag is of en hoe we hier op in willen inspelen. Een belangrijk uitgangspunt is maatwerk. Dit betekent dat niet gekozen wordt voor een algemene regeling maar dat de persoonlijke omstandigheden leidend zijn. Deze informatie komt aan bod in het keukentafelgesprek.

Een interessante variant betreft de voucher voor Huishoudelijke Hulp waarvoor een plan is ingediend bij het rijk dat inmiddels is gehonoreerd. Een dergelijke voucher is een laagdrempelige vorm van ondersteuning op maat.

Een andere mogelijkheid voor waardering is de Mantelzorgpas (contactgegevens zorgvrager en vervangende mantelzorg eventueel in combinatie met kortingen).

VOORSTEL 9:

De huidige inzet via de stipepunten wordt voortgezet. Hierbij is rekening gehouden met een stijging van de kosten (verhoging van de bijdrage).

Op dit moment wordt geen algemene regeling getroffen voor financiële ondersteuning aan mantelzorgers; in aanvulling op regelingen die er al zijn zoals de bijzondere bijstand. De behoefte aan financiële ondersteuning bij mantelzorgers wordt inzichtelijk gemaakt via de keukentafelgesprekken.

Als het plan voor de vouchers wordt gehonoreerd, is het de bedoeling dat ook mantelzorgers hiervan gebruik kunnen maken.

9.2. Zelforganisatie van mantelzorgers

Op dit moment hebben mantelzorgers in de gemeente zich niet georganiseerd. Een zelforganisatie van mantelzorgers biedt diverse interessante mogelijkheden voor doorontwikkeling (belangenbehartiging, alternatieven voor cliëntondersteuning, maatjesinitiatieven, zelfhulpgroepen). Dit vraagt een gefaseerde aanpak waarbij in de regel ontmoeting het startpunt is.

VOORSTEL 10:

Via diverse (ook digitale) kanalen ontmoeting en eigen initiatief van mantelzorgers stimuleren, met verschillend resultaat.

9.3. Digitalisering

Het is belangrijk om oog te hebben voor de digitalisering en de extra mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning.

VOORSTEL 11:

We willen de mogelijkheden op dit gebied nader verkennen.

10. Financieel kader

10.1. Huidige middelen

Het product mantelzorgondersteuning maakt in SWF deel uit van vrijwillige en mantelzorg binnen het Werkplan van Timpaan. Het doel is het voorliggend veld te versterken door herkenning en erkenning, informatie en advies en doorverwijzing van mantelzorgers naar relevante organisaties en door het herkennen en erkennen van vrijwilligers(organisaties), matchen, informatie en advies en doorverwijzing naar relevante organisaties. Timpaan biedt krachtgerichte ondersteuning aan de vrijwilligers die werken bij de stipepunten door middel van contact, aanwezigheid op Stipepunt van de Stipepuntconsulent. Daarnaast biedt Timpaan training/intervisie aan (nieuwe) vrijwilligers. Bij het organiseren van mantelzorgcafés biedt Timpaan ondersteuning naar behoefte. Hiermee is in 2015 een bedrag gemoeid van € 121.835,-, inclusief € 10.000,- voor waardering van mantelzorgers. De concrete resultaten zijn:

- 4 Stipepunten die één á twee dagdelen open zijn
- 4 verwenactiviteiten en minimaal 3 mantelzorgcafés
- Leveren van expertise op gebied van Vrijw inzet en mantelzorg richting de gebiedsteams
- 2 algemene nieuwsbrieven
- 3 mantelzorgniewsbrieven
- 10x Alzheimercafés

Daarnaast verstrekken gemeenten subsidie aan diverse relevante vrijwilligersorganisaties, zoals StandBy en Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ).

10.2. Extra middelen

Alle gemeenten ontvangen extra middelen om de mantelzorgondersteuning op een hoger peil te brengen.

In SWF gaat het in 2014 om een bedrag van € 32.500,-. In Littenseradiel om € 3.050,-. Het voorstel is om dit te besteden aan scholing van de gebiedsteams. Aangezien andere onderdelen binnen het scholingsplan prioriteit hebben, zal dit bedrag niet meer in 2014 besteed kunnen worden.

In 2015 ontvangt SWF een bedrag van circa € 4,8 ton en Littenseradiel € 45.000,-. Het is op dit moment niet mogelijk noch wenselijk om te komen tot een voldragen bestedingsvoorstel. Hiervoor is een nadere uitwerking van de voorstellen nodig waarbij we mantelzorgers zelf willen betrekken. We kiezen bewust voor een ontwikkeltraject waarbij gaandeweg duidelijk wordt welke inzet van middelen gevraagd is. We willen niet op voorhand alles dichttimmeren. Dit plan van aanpak maakt duidelijk dat er nog veel mogelijk is om de mantelzorgondersteuning op een hoger plan te brengen. Niet alle voorstellen komen tegelijk tot uitvoering een deel van de voorstellen zal pas in 2016 tot uitvoering komen.

Indicatie van de verwachte bestedingsdoelen

Toerusten gebiedsteams (scholing en materiaal)	€ 150.000,- + € 15.000,-
Toerusten Stipepunten	€ 50.000,-
Toerusten vrijwilligers(organisaties)	€ 50.000,- + € 10.000,-
Opbouwen/mobiliseren sociaal netwerk (algemene voorziening)	€ 100.000,- + <u>€ 10.000,-</u>
Innovatie respijtzorg	€ 50.000,-
Activiteiten zelforganisatie van en voor categorieën mantelzorgers	€ 30.000,-
Projecten ketenpartners	<u>€ 50.000,-</u>
Totaal	€ 480.000,- + € 45.000,-

VOORSTEL 12:

Gelet op de voorstellen bestemmen SWF en Littenseradiel de extra middelen voor mantelzorgondersteuning ook voor dit doel (ter uitvoering van dit plan van aanpak). De verwachting is dat niet alle voorstellen in 2015 volledig tot uitwerking zullen komen. Voor 2015 gaan we in SWF uit van een te besteden bedrag van € 300.000,- en in Littenseradiel van € 28.125,-. Vanaf 2016 wordt rekening gehouden met het totale bedrag van € 4,8 in SWF en € 45.000,- in Littenseradiel.

11. Het totstandkomingsproces, planning en prioriteitstelling

Gelet op de beperkte tijd is ervoor gekozen om dit plan van aanpak in gesprek met enkele mantelzorgers en deskundigen (aangedragen door het Wmo-platform) te toetsen. Dit heeft geleid tot positieve instemmende reacties. De gemaakte opmerkingen zijn in het plan verwerkt. Hierbij is de afspraak gemaakt dat deze 'werkgroep' - aangevuld met anderen - in stand blijft om mee te denken over de nadere uitwerking van de voorstellen.

Verder zijn er gesprekken geweest met Wmo-consulenten, Timpaan en Mezzo afd. Friesland. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen en aanvullingen.

Dit plan van aanpak is geen blauwdruk maar een flexibel document. In gesprek met het veld krijgt de nadere uitwerking vorm. De inzichten vanuit de gebiedsteams vormen hierbij belangrijke input. Voor alle voorstellen geldt dat er nog nadere uitwerking nodig is, in meer of mindere mate. Omdat de voorstellen niet tegelijkertijd kunnen worden uitgewerkt is fasering en prioritering wenselijk. Prioriteit ligt bij het toerusten van de gebiedsteams en het ontwikkelen van een algemene voorziening gericht op het opbouwen en mobiliseren van het sociaal netwerk.

VOORSTEL 13:

Prioriteit 1 ligt bij toerusting van de gebiedsteams en versterken van het sociaal netwerk.

Wetstekst wmo 2015

Artikel 2.1.6

Bij verordening wordt bepaald op welke wijze het college zorg draagt voor een jaarlijkse blijk van waardering voor de mantelzorgers van cliënten in de gemeente.

Artikel 2.2.2

1. Het college bevordert en treft de algemene maatregelen ter bevordering van mantelzorg en vrijwilligerswerk en ter ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, die noodzakelijk zijn ter uitvoering van het plan, bedoeld in artikel 2.1.2, tweede lid.

2. Het college bevordert en treft voorts de algemene voorzieningen die ter uitvoering van het plan, bedoeld in artikel 2.1.2, tweede lid, noodzakelijk zijn om de onderscheiden categorieën van mantelzorgers en vrijwilligers zoveel mogelijk in staat te stellen hun taken als mantelzorger en vrijwilliger uit te voeren.

Artikel 2.3.2

1. Indien bij het college melding wordt gedaan van een behoefte aan maatschappelijke ondersteuning, voert het college in samenspraak met degene door of namens wie de melding is gedaan en waar mogelijk met de mantelzorger of mantelzorgers dan wel diens vertegenwoordiger, zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken, een onderzoek uit overeenkomstig het tweede tot en met achtste lid. Het college bevestigt de ontvangst van de melding.

2. Voordat het onderzoek van start gaat, kan de cliënt het college een persoonlijk plan overhandigen waarin hij de omstandigheden, bedoeld in het vierde lid, onderdelen a tot en met g, beschrijft en aangeeft welke maatschappelijke ondersteuning naar zijn mening het meest is aangewezen. Het college brengt de cliënt van deze mogelijkheid op de hoogte en stelt hem gedurende zeven dagen na de melding, bedoeld in het eerste lid, in de gelegenheid het plan te overhandigen.

3. Het college wijst de cliënt en zijn mantelzorger voor het onderzoek op de mogelijkheid gebruik te maken van gratis cliëntondersteuning.

4. Het college onderzoekt:

- a. de behoeften, persoonskenmerken en de voorkeuren van de cliënt;
- b. de mogelijkheden om op eigen kracht of met gebruikelijke hulp zijn zelfredzaamheid of zijn participatie te verbeteren of te voorzien in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang;
- c. de mogelijkheden om met mantelzorg of hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te komen tot verbetering van zijn zelfredzaamheid of zijn participatie of te voorzien in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang;
- d. de behoefte aan maatregelen ter ondersteuning van de mantelzorger van de cliënt;

Artikel 2.3.6

1. Indien de cliënt dit wenst, verstrekt het college hem een persoonsgebonden budget dat de cliënt in staat stelt de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, van derden te betrekken.

2. Een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, indien:

a. de cliënt naar het oordeel van het college op eigen kracht voldoende in staat is te achten tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van zijn vertegenwoordiger, in staat is te achten de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;

b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;

c. naar het oordeel van het college is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

3. Bij het beoordelen van de kwaliteit als bedoeld in het tweede lid, onder c, weegt het college mee of de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen in redelijkheid geschikt zijn voor het doel waarvoor het persoonsgebonden budget wordt verstrekt.

4. Bij verordening kan worden bepaald onder welke voorwaarden betreffende het tarief, de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de mogelijkheid heeft om diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen te betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk.

5. Het college kan een persoonsgebonden budget weigeren:

a. voor zover de kosten van het betrekken van de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen van derden hoger zijn dan de kosten van de maatwerkvoorziening of;

b. indien het college eerder toepassing heeft gegeven aan artikel 2.3.10, eerste lid, onderdeel a, d en e.

6. Op een persoonsgebonden budget is titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing.

Ondersteuningsbehoeften mantelzorgers

1. Informatie

Mantelzorgers worden geïnformeerd over:

- hoe mantelzorg is in te passen in het leven (werk en mantelzorg)
- ziekten en beperkingen
- aanbod van hulp
- ondersteuning
- zorg regelingen

Mantelzorgondersteuning is nog weinig bekend, daarom is een uitnodigende benadering nodig, via het Wmo-loket en via lokale en regionale samenwerkingspartners.

2. Advies en begeleiding

Mantelzorgers krijgen ondersteuning en begeleiding bij het:

- vinden van de weg in mogelijkheden
- zetten van stappen naar instanties
- maken van keuzes

Waar mogelijk is de benadering preventief, bijvoorbeeld preventief ouderenbezoek.

3. Emotionele steun

Mantelzorgers krijgen in individuele gesprekken of groepsbijeenkomsten emotionele ondersteuning. Dit is nodig omdat zorg, ziekte en snel veranderende perspectieven emoties met zich meebrengen die het moeilijk maken mantelzorg te verlenen zonder overbelast te raken.

4. Educatie

Mantelzorgers krijgen voorlichting en training. De educatie kan gericht zijn op zorg en ziekte, bijvoorbeeld instructie voor gebruik van hulpmiddelen of cursussen voor het omgaan met ziektes. Of een cursus empowerment of time management.

5. Praktische hulp

Mantelzorgers krijgen praktische hulp. Vaak is praktische hulp gericht op de zorgbehoevende, beter is het om ook te kijken naar welke praktische hulp de taken van de mantelzorg verlicht. Bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, vrijwillige hulp of administratieve hulp.

6. Respijtzorg

Mantelzorgers kunnen gebruik maken van respijtzorg, en worden hiervoor actief uitgenodigd. Respijtzorg is een verzamelbegrip voor voorzieningen die de mantelzorg tijdelijk overnemen. Zodat de mantelzorg andere activiteiten kan ondernemen.

7. Financiële tegemoetkoming

Mantelzorgers kunnen een tegemoetkoming in de kosten krijgen als ze vanwege de zorg in financiële problemen komen. Dit kan onder meer via bijzondere bijstand. Of vrijstelling van sollicitatieplicht.

8. Materiële hulp

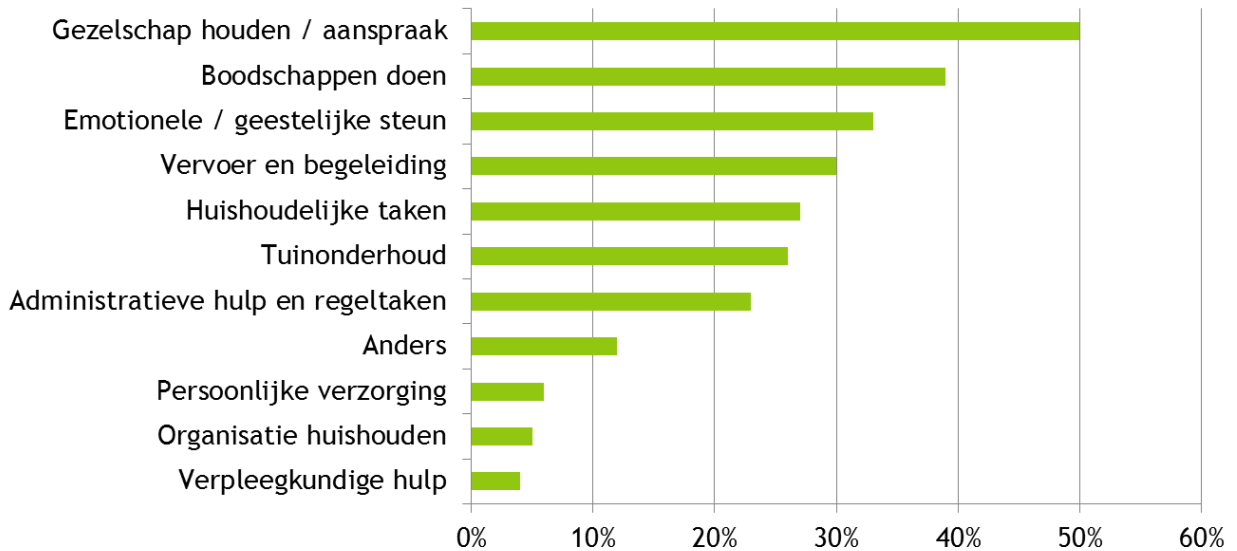
Mantelzorgers kunnen materiële hulp krijgen. Deze is meestal gericht op zorgbehoevende, maar het is van belang ook te mantelzorg te betrekken bij de toewijzing. Het kan bijvoorbeeld gaan om woningaanpassing, mantelzorgwoning of -kamer, parkeerkaart, hulpmiddelen en aangepast vervoer.

LEEFBAARHEIDSMONITOR

Mantelzorg

11% is mantelzorger

28% verleent burenhulp

Mantelzorgers:

7% belast tot overbelast

2% behoefte aan ondersteuning

